DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

PUERPEARUM FEBRE.

DISSERTATIO MEDICA, INAUGURALIS, DE PUERPERARUM FEBRE.

QUAM

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S. T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

JOANNES PENTLAND,

HIBERNUS,

Societ. Reg. Phyſ. Edin. Soc.

ET

Ad acta edenda ab electis,

Societ. Chirurg. Obſtet. Edin. Soc. Hon. et Praeſ. An.

NEC NON

Societ. Med. Dublin. Soc.

Ad diem 24. Junii, hora locoque ſolitis.

Rite maturos aperire partus,
Lenis Ilythyia, tuere matres. HOR.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXIX.

ON·MEDICAL SOCIETY

JOSEPHO CLARK, M.D.

Puerperarum Noſocomii Dublinienſis

MEDICO PRIMARIO;

Artis obſtetriciae

PRÆLECTORI;

Et

Regiae Academiae Hibernicae

Socio;

ANIMI,

Ob multa illius erga ſe beneficia

GRATI

Pro pignore,

HOCCE, quantulum ſit cunque, TENTAMEN,

Ea, qua par eſt, obſervantia,

SACRUM

Eſſe voluit

Diſcipulus devinctiſſimus,

JOANNES PENTLAND.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

PUERPERARUM FEBRE.

PROOEMIUM.

CUM leges quas alma haec Academia inſtituit, unumquemque medicos petentem honores, de quadam medicinae re diſſerere juſſerint; his obtemperans, pauca de Puerperarum Febre, ſummo ſtudio, et quam breviſſime potero, mecum ſtatui. Cur hunc, prae caeteris, morbum ſeligerem, occaſio ejus et vim et

 curſum

curſum ſtudioſe obſervandi, quae Dublini, 1787mo anno, ſeſe obtulit, quo tempore medicinae ſtudio ibi eſſem verſatus, ſola fere cauſa eſt. Eo enim tempore, in puerperarum ejus urbis noſocomio, per totum imperium Britannicum antiquiſſimo, et quidem hodie celeberrimo, magna inter puerperas vis febris coorta eſt. Rebus quae tunc ibi acciderunt ſumma cura notatis, pauca, in hac diſſertatione, iis, ab auctoribus ante me jam traditis, addere, mihi, hoc tempore, in animo eſt.

HISTORIA.

Hic morbus paroxyſmo, ei febris intermittentis ſimili, incipiens, mulierem, ſecundo tertiove poſt partum die, haud raro corripit. Quo autem accedat, ita variat tempus, ut aliquando admodum fiat incertum. In monumentis enim medicinae quaedam extant exempla, ubi in mulierem, viginti quatuor poſt partum horis vix elapſis, ingruerit. Nonnulla ſunt quoque exempla, in quibus, ante foetum quidem expulſum, acceſſerit haec febris,

ſebris, et cum doloribus parturientis ſeſe confuderit [a]. Nec deſunt denique exempla, in quibus non, ante quartum vel quintum, vel etiam duodecimum [b] diem, primum ſuum impetum fecerit [c].

Febre invadente, vel brevi ſaltem poſt, aegrota de intenſo ac fere intolerabili conqueritur dolore; qui regionem hypogaſtricam praecipue occupat atque infeſtat, indeque ad omnem abdominis partem ſenſim ſeriuſque permanat; atque adeo acutus ſaepe evadit, ut aegrota, corpore quidem leviſſime tacto, graviter doleat et excrucietur.

[a] Vide Hulm. p. 4. [b] Hom.

[c] Ex aegrotis in Noſocomio puerperarum Dublinienſi, una, duarum poſt partum horarum ſpatio, mortem obiit. Per decem ante partum dies, adulterinis laboraverat doloribus; et quadraginta, poſt ruptas membranas, horas, foetus fuerat forcipibus extractus. Cadavere inſpecto, eaedem prorſus morbidae ſpecies oculis obverſatae fuerunt, quas ſecta cadavera caeterarum, quas haec febris abripuerat, puerperarum, exhibuerunt. Ex hoc, et quibuſdam aliis hujuſmodi exemplis, Doctor Clark, cui puerperae in Noſocomio, curae, eo tempore, erant, hanc febrem interdum mulieres, foetu quidem nondum expulſo, corripere, recte exiſtimavit.

crucietur. Abdomen fere ſemper eſt molle; interdum quoque graviter tumeſcit; ſine vero inflammatione aut rubore externo. Vomitus plus minuſve, prout intenſior vel levior ſit morbus, violentus eſt; quo urgente, materia bilioſa, coffeae faeces referens, ſurſum ejicitur. Longe autem abeſt, ut, hac in febre, ultimum hoc ſymptoma ſemper adſit. Incipiente enim morbo, alvus perſaepe, prout morbus graviore aut mitiore ſit indole, plus minuſve adſtricta eſt; in diarrhoeam tamen nunquam non deſitura. Omnia ad alvum dejiciendam molimina, acuto qui cito poſtea remittit dolore, ſemper ſtipantur. Alias, ſed perraro, alvus manet naturalis; ſaepius enim moleſtiſſima diarrhoea laborat aegrota.

Capitis, praeſertim circa tempora atque oculorum cava, acutus fere ſemper adeſt dolor, una cum inſolita debilitate, anxietate, et circa praecordia oppreſſione; pari, ac morbus ipſe, ratione graveſcens aut remittens.

Arteriae, febre primo adveniente, parum ſaepe afficiuntur; niſi quod ictibus, paululo ſolito plenioribus, crebrioribuſque micent. Saepius autem earum pulſus

plenus

plenus et durus eſt; et, dum ita ſe habet, ſymptomata alia, nec incerti nec fallaces diatheſeos phlogiſticae indices, ſeſe oſtendunt. Haec vero, progrediente morbo, decedunt omnino; pulſuſque ictum debiliorem atque frequentiorem relinquunt.

Lochiorum fluxus interdum parum impeditur; alias autem quantitate ſolito parciore, graveque olentia, effunduntur; omnino fluere rariſſime deſinunt. In pleriſque mammae relaxantur et flaccidae fiunt; atque lac omnino effluere deſinit, vel ſaltem parcius ſecernitur.

Remiſſio, viginti quatuor circiter horis, poſt primum febris acceſſum, interdum accidit; ſed pro ſigno ſalutifero fere nunquam propterea habenda eſt; quod rariſſime poſtea regreditur. Futuri ob anticipationem periculi, ſeu ob mortis inſtantis metum, aegrota, a primo morbi acceſſu, continuo fere pervigilio fatigatur.

Capitis dolor, qui, quam omnia fere caetera ſigna, gravius urget, hoc ſibi proprium habet, ut eum raro,

niſi

niſi forſan morte inſtante, vel appropinquante ſaltem, delirium inſequatur.

Per totum morbi decurſum, id quod magnopere quidem mirandum eſt, aegrota, donec extremum fere trahat ſpiritum, ſui compos manet. Hoc fortaſſe, ſicut Doctori Hulmio videtur, rapido morbi ad infelicem ſuum exitum curſui, recte attribui poſſit. Quam ob rem, aliter ac in diuturnioribus morbis, quique ſuum lentius peragunt curſum, tempus ad ſtatum cerebri mutandum, hac in febre, deficit.

Morbo accedente, albida fit lingua et humida; poſtquam autem aliquanto longius progreſſus fuerit, albeſcente obducitur materia: Nonnunquam vero, et haud quidem raro, areſcit dureſcitque; atque fuſca ipſa quoque materia, mox fuſci evaſura coloris, obtegitur. Fuſca quoque ſorde, et ad nigritiam vergente, interdum oblinuntur dentes.

Virium proſtratio curſu adeo celeri ſubit, ut, poſt primum vel ſecundum diem, ex quo tempore acceſſerit

febris,

febris, lectulo ſeſe movere aegrotae haud quidem valeant. Faeces, inſciente quidem aegrota, dejiciuntur, urinaque fluit. Colliquativi erumpunt ſudores. Totum convellitur genus nervoſum. Et, ſerius vel citius, mors illachrymabilis advenit.

Excepta ea ſignorum diverſitate, quae, hac in febre, oritur ex aegrotarum aetate, temperamento, corporiſque habitu, paucos fortaſſe morbos, quorum ſigna, ſerie minus interrupta, ſeſe excipiunt, aut in quibus morbidae, cadaveribus ſectis, ſpecies minus inter ſe diſcrepant, inveniemus. Hunc morbum contagioſum eſſe, plerique auctores exiſtimant. Puerperas ſaepe, rariſſime autem alias, invadit.

Morbidae ſpecies, quas in conſpectum dederunt cadavera inciſa.

Phaenomena, quae ſecta hoc morbo mortuarum cadavera, noſtris oculis, in noſocomio jam dicto, ſeſe obtulerunt, quaeque ex iis a Homio ingenioſo recenſitis, parum diffident, quam pauciſſimis enarrabo.

Inflammatio

Inflammatio plus minuſve violenta, per totum peritonaeum ſeſe diffuderat; ſed, in nulla abdominis parte, inflammatio altius, ac in hanc membranam, penetraverat. Omentum veluti tabe conſumptum; nunquam tamen, etſi Hulmio Leakioque aliter viſum eſt, gangraena affectum. Inteſtina graviter inflammata omnia. Peritonaei inflammatio, maxime circa caput caecum, violenta fuit. Abdominis cavo, ſeri luteoli, turbidi, et aliquando etiam male olentis, ſex vel ſeptem circiter librae, ſemper repertae ſunt; et, hoc ſuper ſero, praeſertim in pelvi circa uterum, quoque coagulabilis gelatinoſaque natabat materia; quae ex viſceribus exudaverat, eademque obducebat. Inteſtina tenuiora flatus fere ſemper diſtendebat; atque ex cadaveribus quibuſdam, integumentis muſculiſque inciſis, copia aëris foetidi, magna vi, erupit. Seſe in conſuetam magnitudinem plerumque contraxerat uterus; et, inciſus, praeter inflammationem ſoli peritonaeo inductam, uſitata omnia edidit ſigna ſanitatis. Gangraenae ſphacelique ſigna, niſi in cadaveribus nimis longo poſt mortem tempore ſectis, nunquam adfuerunt.

DE CAUSIS PRÆDISPONENTIBUS.

Corpus, nullo in ſtatu, aeque, ac poſt partum, eſſe febri obnoxium, ſatis, credo, inter omnes convenit. Hoc duabus ex cauſis oriri videtur,

Debilitate, ſcilicet, et

Irritabilitate, adauctis.

Quae cauſae puerperas ſolito debiliores reddunt, eae multiplices variaeque inveniuntur. Et animi enim et corporis defatigatione, quam gravidae perpetiuntur, ſilentio praeterita, magna quoque nutrimenti copia, quam, novem per menſes, ut foetui ſuppeditent, omnino neceſſe eſt, magnam perſaepe debilitatem inducit. Eam, quae inde ſupervenit, debilitatem, et ſanguis quem mulieres, parturiendi tempore, ammittunt, et ſanguinis qui, menſibus graviditatis nondum completis, ſeſe per

uteri vaſa circumegit, in novum, uteri poſt partum contractione, curſum derivatio, magnopere adaugent.

Irritabilitas quae graviditatem comitatur, magnam anorexiam et dolorem ventriculi, atque moleſtum mammarum ſenſum fere ſemper concitat. Haec ad irritabilitatem, ideoque ad febrem proclivitas, ex quo mulier conceperit tempore, locum obtinet; mulieres enim, dum vix adhuc gravidae redditae fuerunt, ſolito timidiores evadere conſpicimus; et ſi, eodem quoque tempore, inducta, quacunque ex cauſa, debilitas fuerit, eo morbis affici fiunt proniores. Hanc rationem ſatis habere veritatis, ex eo apparet, quod, quo debiliores puerperae, ulla ex cauſa, redditae fuerint, eo in majore contagionis diſcrimine verſantur.

DE CAUSIS EXCITANTIBUS.

Quae ad hanc febrem inducendam plurimum pollent cauſae, eae ſunt, aër ſtagnans; omnia, qualiſcunque ſint generis, quae corpus ad inflammationem proclive

reddunt,

reddunt, ut cibi ſcilicet conditi, vel cupiditate non urgente, vel nimia ſaltem copia vorati; ſpirituoſi, qualeſcunque ſint, liquores: Contraria ex parte, diaeta, quam conveniat, parcior; putridorum, quae in noſocomiis generantur, effluviorum contagio; frigus, praeſertim humidum, vel calor nimius corpori admotus; immodicae, praecipue ſanguinis, evacuationes; nimis arctis abdomen faſciis involutum; alvus aſtricta; his varii animi affectus, nimirum, anxietas, gaudium, ira, aliique non pauci, quos hic memorare uſitata hujuſmodi diſſertationum vetat brevitas, accedere poſſint; vituperanda denique munditiae incuria.

His ex cauſis, quae, hac in ratione, ultime recenſetur, noviſſimumque quaſi agmen claudit; ea, omnibus fere noſocomiis, crebriores, quam caeterae, effectus gravioresque producit. In omnibus enim inopia morbiſque laborantium aſylis, perraro, niſi neglectis munditiis, ſtraguliſque et cubiculis non ablutis et expurgatis, in puerperas ingruit febris; neque unquam, hac non fovente cauſa, inveteraſcit aut contagioſa evadit. Ita Dublini res eo ſeſe habuit tempore, quo ibi medicinae

ſtudiis

ſtudiis incubui. Tunc enim temporis, puerperarum numerus ſolito major, ut noſocomii beneficiorum eſſet particeps, petivit; et, eam ob cauſam, ut omnes aedium partes penitus expurgarentur, utque lectorum fulcra denuo collocarentur commodiuſque, inter eos, qui his moeſtis aegrotarum praeeſſent ſedibus, ſapientiſſime benigniſſimeque agebatur. Interea autem ibi, magna, inter puerperas, vis febris coorta eſt; quod ſalutiferum hoc conſilium, aegrotiſque in poſterum tam multum profuturum, irritum fecit.

Eadem haec cauſa, neglecta ſcilicet munditia, plurimum, in regio hujus quoque urbis noſocomio, tum potuiſſe videtur, cum in puerperas invaſit febris, et, per quoddam tempus, magis indies increbuit. Doctor enim Youngius, medicus non minus in morbis ad cauſas indagandas ſagax, quam in curandis peritus, et noſocomii, eo tempore, medicorum unus, hunc ingraveſcentem morbum neque levari, neque omnino tolli poſſe, aedibus non prius expurgatis, perſpexit et affirmavit. Hae jam recenſitae cauſae, accedente inſuper coeli intemperie, febris, quae tantam puerperarum ſaepe edidit ſtragem, ſi

non

non ſolae, ſaltem praecipuae, eſſe videntur. Aëra, multas ob cauſas, peſtiferum evadere poſſe, ab omnibus rerum phyſicarum peritis conceditur. Quales ſint autem eae cauſae, multo explicare difficilius eſt; adeo ſunt enim obſcurae, ut non, niſi ex quos edunt effectibus, eas eſſe, cognoſcere poſſimus.

DE MORBI NATURA.

Quas, hac de re, apud auctores invenimus opiniones, eae admodum ſunt variae. Omnes enim fere homines, ne medicis quidem exceptis, ad concipiendas variis de rebus quae ſenſibus obverſantur notiones, quam ad res ipſas ſtudioſe obſervandas, proniores ſunt; ideoque, generalia praecepta ſpecialibus ex rebus, hiſque perſaepe obiter tantum obſervatis, colligere feſtinant. Rebus igitur ita ſeſe habentibus, clariſſimorum tantum auctorum, qui hac de re ſcripſerunt, opiniones, quam breviſſime potero, ſeligere, mihi nunc in animo eſt. Quibus fideliter traditis, dein talem de ipſa morbi na-

tura

tura proferre opinionem, taliaque eum medendi conſilia proponere, aggrediar; qualia et veritati, et meae peritiſſimorumque experientiae medicorum, conſentanea eſſe videantur.

Aſylis quae morbis laborantibus paterent nondum exſtructis, omnes quidem medici, hunc morbum unquam contagioſum evaſiſſe inſcientes, ſuam, vel ex obſtructis lochiis, vel ex lactis metaſtaſi, originem fere ſemper ducere exiſtimaverunt. Exaedificatis autem noſocomiis, opportunior hujuſce febris et cauſas et naturam inveſtigandi cognoſcendique occaſio medicis oblata eſt; ideoque, tempore et diligentia ad hunc morbum obſervandum adhibitis, eum, etiamſi nihil obſtaret, quo minus dictae modo evacuationes optime ſeſe haberent, nihilominus puerperas, vi et periculo haud imminutis, invadere, compertum eſt.

Qua re cognita, medici aliam et probabiliorem cauſarum hujus morbi rationem reddere, ſummo ſtudio conati ſunt. Proximam ejus cauſam eſſe vehementem inteſtinorum inflammationem, et Hulmio et Leakio, utriſque

utriſque penitus medicinae ſcientia imbutis, viſum eſt: Quantum autem ad cauſas ipſas, quibus haec inducatur inflammatio, attinet, diverſas in ſententias, et prorſus inter ſe contrarias, iverunt. Ille, eam ex uteri preſſura, graviditatis tempore, oriri; hic autem, ex eadem hac preſſura amota, cenſet.

Hulmius pro ſua opinione ita differit. Qua, ait ille, uterus ampliatur ratione, eadem inteſtina premet, et, ſex menſibus fere elapſis, ea multum gravabit. Appropinquante itaque parturiendi tempore, inteſtina in tam anguſtum ſpatium coarctabit uterus, ut fieri non poſſit, quin in iis ſanguinis motus magnopere impediatur. Hinc igitur evenit, ut, in minuſculis horum viſcerum vaſis, nimia congeratur ſanguinis copia: Quacirca, tunicae quoque ampliorum quidem vaſorum nimis diſtenduntur, ideoque iiſdem nonnihil atoniae inducitur. Inde vero mulier, dum uterum gerit, propter ſanguinis ad uterum curſum, nullum incommodi accipere videtur.

Foetu

Foetu autem expulſo, uteroque iterum collapſo, ſanguis, idem ait auctor, in novum divertitur curſum, in vicinorum praecipue inteſtinorum vaſa; quae, propterea quod, ob preſſuram modo dictam, atonica evaſerint, haudquaquam ad ſanguinem eum propellendum pollent, quem adaucta nunc accipiunt quantitate. Neceſſe eſt igitur, ut etiam plus, quam prius, diſtendantur, utque, iis periculoſa tandem inflammatio inducatur.

Quum, Leakii opinionem inter et eam nunc propoſitam, nihil interſit, niſi quod jam ſupra memoravi; argumenta ejus proferre, a re, de qua nunc agitur, alienum eſſe videretur.

Quamvis ſolertia horum utriuſque auctorum magnopere quidem miranda eſt; attamen, veritate duce, opus eſt, ut eorum opinionibus, utpote parum certis, parvum fidei adhibeamus. Si Hulmii enim theoria veritati congrueret, quidnam afferri poſſet rationis, Quare, utero adhuc gravido, ideoque inteſtina et omentum graviter premente, morbus hicce non magis ſaeviret? Quare effectus nunquam, niſi poſt cauſam amotam, ſeſe oſten-

oſtenderent? Quare idem hic morbus non latius crebriuſque graſſaretur; praeſertim cum gravidis omnibus remota ejus cauſa, uteri ſcilicet in omentum et inteſtina preſſura, ſemper adſit?

Nec mihi cum Leakio, hanc inflammationem ex amota uteri preſſura pendere, convenit. Secundum hanc enim opinionem, veriſimilis nulla morbi ratio reddi poſſet. Namque ſi inflammatio, quae in puerperarum febre inducitur, nullam, praeter uteri preſſuram, agnoſceret cauſam, fieri quomodo poſſet, Ut hic morbus unquam contagioſus evaderet? Ut eum crebrius ſaevientem, citiuſque puerperas poſt partum invadentem, non obſervaremus? Ut eadem prorſus ſigna quibus dignoſcitur hic morbus, interdum in nutricibus, iiſque quae parturientibus aſſidere ſolent, ſeſe oſtenderent? Utque, denique, rimatis earum viſceribus quas remittens vel intermittens ſecum rapuerit febris, morbidas plane eaſdem ſpecies, quae noſtris obverſantur oculis, exploratis viſceribus earum, quas febris puerperarum propria abſtulerit, haud raro aſpiceremus?

Ob has igitur rationes, utriuſque theorias pro dubiis habere, mihi fas eſt; omenti enim et inteſtinorum inflammatio, pro effectu hujus morbi, quam cauſa, rectius habenda eſt. Graviditas, etſi mulieres ad febrem ſolito procliviores reddat, attamen, quum hicce morbus interdum evadat contagioſus, praecipua ejus cauſa remota exiſtimari non poteſt.

Aëra contagionis vehiculum eſſe, ab omnibus conceditur; ſed, quod ad contagionis naturam attinet, magnopere inter ſe diſſentiunt auctores. Eam ſui generis contagionem eſſe, medicorum nonnulli propterea exiſtimaverunt; quod rariſſime alias, niſi puerperas, afficit. Cum vero earum, quae mulieres huic contagioni obnoxias reddunt, cauſarum indolem reſpicimus, quarum ſine conſpiratione, ipſa haec contagio agere non poteſt: Rationem ab ejus actione praecavendi: Et denique diros quos edit effectus: Ut credamus potius adducimur, hanc eſſe ſpeciem ejus contagionis, quae, ut Culleno videtur, ſynochum efficit; ita tamen miti praeditam indole, ut eas tantum afficiat mulieres, quas quaedam cauſae admodum in febrem proclives fecerunt.

D E

DE MORBI DIAGNOSI.

Etſi haec febris a caeteris morbis, ſignis iis quae ſupra memorata habui, praeſertim acutiſſimo eo abdominis ſenſu, quo tactus evaſerit impatiens, diſcriminari poteſt; attamen, quoniam multum eſt periculi, ne nonnulla ex ejus ſymptomatis, cum iis confundantur, quae, aliis in morbis, ſeſe oſtendunt; ut praecipuas res, quibus ab aliis differat morbis, in hac diſſertationis parte memorem, omnino opus eſt.

Acutiſſimi abdominis dolores qui hanc comitantur febrem, a doloribus iis qui poſt partum ſubeunt, in hoc plane differunt; quod illi, per totum morbi decurſum, graviſſime, urgent; dum hi nunc omnino ceſſant, iterumque, quoddam poſt intervallum, redintegrantur. Quinetiam his nulla adeſt febris, neque ſigna ejus propria; quorum autem utraque illos ſemper comitantur. Periculoſiſſima haec febris, ab ea cui Lacteum inditur nomen,

nomen, vehementiſſimo abdominis dolore, tactuſque quidem leviſſimi impatientia, facillime dignoſcitur. Praeterea, mammarum tenſio, et pungentes circa mammas atque axillas dolores, puerperas febre implicitas nunquam infeſtant. Ab uteri denique inflammatione, in hoc differt; quod nullum gravedinis tumoriſve ſenſum, neque dolorem, in uteri regione, urentem, pulſatilem, ſeſeque in partes diffundentem vicinas, habet.

Hi praecipui eſſe morbi videntur, qui ullam puerperarum febris ſimilitudinem habent. Plerique quidem auctores, qui de hoc morbo tractaverunt, ſigna quaedam, quibus febre miliari dignoſcatur, referre conati ſunt: Hoc autem fieri poſſe quis credat, qui verba celeberrimi Culleni ſecum reputaverit? Dicit enim hic auctor,

"I cannot find that any ſymptom, or concourſe of "ſymptoms, are ſteadily the ſame in different perſons, "ſo as to furniſh any ſpecific character of this diſeaſe."

DE

DE PROGNOSI.

Si natura mulierem habitu debiliore finxerit; ſi forte, immodicae poſt partum exinanitiones, naturali eam vigore ſpoliaverit; vel ſi denique morbus vi inſolita, ſtatim poſt partum, ingruerit: Eo citius febris ſuum peraget curſum, eoque majore in periculo aegrota verſabitur. Permultae infeliciſſimae hujus generis puerperae, ante viginti quatuor, poſt primum febris acceſſum, horas, morti occubuiſſe, in medicinae monumentis feruntur. Saepius vero morbus hicce, non, niſi paucos poſt dies, ultimam ſuam metam attingere, medicis obſervatus eſt.

Temporis autem ſpatium quod rapido perlabitur curſu, propterea quod magnopere variat, accurate definire nondum potuerunt medici. Dies tamen undecimus a prima febris aggreſſione, pro critico habetur die, quo alterutram in partem uſitatius inclinat. Sed quo-

cunque

cunque tempore morbus leniorem ſeſe oſtendat, aegrotam ex omni mox evaſuram periculo, certa nulla febris deceſſus ſigna praeſagiunt. Senſim convaleſcit puerpera; et curatio omnino, ſed paulatim, perficitur, vel vomitione ſponte concitata, vel diu atque creberrime iteratis dejectionibus bilioſae iſtius materiae, quam, febre primo ingruente, in ventriculo exiſtere, ſupra demonſtravimus.

Inauſpicatiſſimum igitur praeſagium habendum eſt, quoties aegrota adeo evaſit debilis, ut multum ſit periculi, ne vires non valeant ad eas ferendas evacuationes, quibus exitioſus hic morbus ſaepiſſime ſolvitur. Quotieſcunque autem lochia in priſtinum redierint ſtatum, tumor et acutiſſimus dolor abdominis ſeſe remiſerint, atque humuerit cutis, nil tum periculi extimeſcendum eſt.

Frequens arteriarum pulſus, qui, in hoc morbo, fere ſemper obtinet, index diſcriminis tam quidem certus eſt, ut, quamvis caetera omnia ſymptomata decreſcant, et morbus ipſe fere omnino evaneſcere videatur; tamen,

niſi

niſi arteriarum pulſus eadem tardeſcant ratione, maximum eſt periculum, ne vel ipſe hic morbus redeat, vel ſubeat alius.

Diarrhoea, poſt primum febris acceſſum, aegrotam invadens, tardiore arteriarum pulſu paulatim ſuperveniente, ſalutem indicat: Sed ſi, poſt crebriores alvi dejectiones, ſeu naturaliter ſeu remediorum ope concitatas, arteriae nihilo rarius micarent, hoc pro certiſſimo indicio puerperam in ſummo diſcrimine verſari habendum eſt.

Puerpera, cui, graviditatis tempore, aſtricta fuerat alvus, plus extimeſcendum habet periculi, quam ſi, dum uterum gereret, alvus modice ſoluta fuiſſet.

DE PROPHYLAXI.

Hunc morbum unquam publice graſſari, ante circiter quadraginta duos abhinc annos, medici omnes prorſus ignorabant,

ignorabant, 1746to anno, in Noſocomio Pariſienſi [a], funeſte ſaevit. Decem poſt annos, Lugduni magnam in puerperarum noſocomio ſtragem feciſſe, ex medicinae monumentis accipimus.

Anno 1772do, Doctor Leakius, in accurata hujus morbi ratione quam ſcriptam edidit, omnia ejus refert ſigna, ſicut ſeſe, in Britannico puerperarum noſocomio, eo tempore, oſtendebant. Hic auctor eſt, viginti quatuor puerperas, intra ſex menſes, a quo tempore febris primum in eas impetum feciſſet, morti occubuiſſe.

Dominus Whitius memorat, ſe certiorem, a viro ſpectatiſſima fide, qui 1761mo, in privato Londini Noſocomio puerperis medicinam, uſque a Maii fine ad finem Julii, morbo tum graviſſime ſaeviente, adhibuit, factum fuiſſe; viginti hoc morbo implicitas, e vita deceſſiſſe; et duo cadavera humata fuiſſe, una in arca incluſa, quo tam infelix medicorum ſucceſſus minus appareret.

In

[a] Gallice, Hotel Dieu.

In alio puerperarum receptaculo, vico Brownlowiano, ſito, cujus cura Doctori Huntero demandata fuerat, triginta duae puerperae hac febre, ſpatio duorum menſium, correptae ſunt; quarum una tantum ſuperſtes evaſit.

Hiemali 1773tii anni tempeſtate, in puerperas Noſocomii Edinburgeni adeo funeſte ingruit, ut quas corripuit, earum unaquaeque mortem obiret. Doctor Youngius, quinque aegrotis amiſſis, et morbo etiam tum ſaeviente, parturientibus puerperarum cubiculo noſocomii interdixit. Ex duabus in clinicorum receptaculum poſtea acceptis, cui, eo tempore, Doctor Homius praefectus eſt, una interiit.

1782do anno, Douletius Regiae Pariſiorum Societati narratiunculam, de ſignis hujus febris, et de ratione eam medendi in noſocomio Pariſienſi, ubi, per duodecim fere annos, exitioſiſſima fuerat, edidit.

Eadem haec febris, bis in puerperas in Noſocomio Dublinienſi ingruit contagioſa. Anno 1774to, ex du-

centis octoginta octo puerperis, quas Foſterus* memoratas habet, tredecim obierunt. Anni 1787mi, Martio et Aprili menſibus, quo tempore ibi ſtudioſus eram medicinae, ex centum viginti octo, quae in noſocomio pepererant, undecim hac febre correptae ſunt; quarum ſeptem mors ſecum abſtulit. Funeſtiſſima haec omnia exempla, acerbiſſimam hanc febrem eſſe atque exitioſiſſimam, ſatis ſuperque demonſtrant.

Quum igitur hic morbus adeo ſit periculoſus, ab ejus impetu praecavere, proprium medicorum officium eſſe debet. In hunc finem, ut mulieri, non ſolum poſt partum, ſed etiam dum uterum gerit, ſummam adhibeant curam, omnino opus erit. Dum etenim adhuc gravida ſit, maximo ex uſu mulieri erit, eas res ſtudioſiſſime vitare, quae eam febri poſt partum opportuniorem faciant. Mulierem igitur, ex quo conceperit tempore, uſque ad ultimum fere diem graviditatis, modica uti exercitatione oportet; utpote quae corpus firmum reddit. Veſtimenta arcte ligata omnino vitanda ſunt. Ut ex

* Vide Foſter. Med. p. 383.

ex nimia abdominis coarctatione permultum periculi extimeſcendum eſt, laxis amiciri veſtimentis, per totum graviditatis ſpatium, illam oportet. Diaeta nutriente, non autem ſtimulante, utatur. Alvus aſtricta, ſive praeter naturam ſoluta, ſtudioſe vitanda eſt; et, ſi non ſemel, in dies, moveatur, auxilium petendum eſt ex laxantibus remediis. Inter parturiendum, et poſt labores finitos, humiditas, quatenus id fieri poſſit, ſeduliſſime caveri debet.

Foetu expulſo, abdomen ſtatim faſciis leviter cingendum eſt; ne, ob preſſuram uteri ſubito remotam, ſanguis in vaſa vicinorum viſcerum nunc expedita, a cerebro nimis copioſe irruat; quod ſi accidat, ingens periculum eſt, ne mulier in gravem animi defectum ruat praeceps. Maximo quoque ex uſu erit, purum aëra in cubiculum admittere; ita tamen, ut puerperae lectus curſui ejus ne objiciatur. Quod ad diaetam attinet, ſua voluptas quamque trahit; et nihil hic vetat, quo minus unicuique quodammodo indulgeamus. Quoties autem puerpera plethorico eſt habitu, lautiore diaeta interdicatur. Rariſſime vero, ante ſecundum vel ter-

tium

tium a partu diem, cibum, ſua ſponte, puerperae appetunt.

Denmannus, Sydenhami veſtigiis inſiſtens, hanc febrem ſaepiſſime eo excitari cenſet, quod puerperae, nimium infirmae adhuc valetudini credentes, e lectis maturius ſurgant. Contraria autem opinione eſt Whitius: Ait enim, moleſta multa ſymptomata, ex lochiis in utero et vagina morantibus, ſuam originem ducere; atque, quo ab his malis caveatur, ut caput puerperae humerique altius ſolito ſuffulcirentur, atque, quoties capiat cibum, erecta in lecto ſederet, nobis ſedulo perſuadet. Hic autem ulterius, quam convenit, progreſſus eſt; propterea quod, ne immodica ſanguinis profuſio inducatur, ex quem ille inſtituit uſu, grave periculum eſt.

In medio igitur, has inter ſententias, tutiſſime ibimus. Tertium poſt diem, ut uſque decumbat, nil fere opus eſt. Tranquilla, et, quantum id fieri poſſit, a metu, ira, odio, nimio gaudio, caeteriſque animi perturbationibus, quae excitant mentem aut deprimunt, vacua ſer-

vari

vari debet. Permulta enim exempla enarravit Smellius, ubi, has ob cauſas, puerperae adeo inquietae evaſerunt ſolicitaeque, ut ſalutiferae obſtruerentur ſecretiones, et ſubirent febris, convulſiones, mors.

Primo aut ſecundo, poſt partum, die, alvus, ſi opus erit, leniter cieri debet; vel, quocunque alio tempore, puerpera moleſto abdominis ſenſu vel dolore afficiatur; etiamſi id, paucas poſt partum horas, accideret. Quaedam ipſe vidi exempla, ubi puerperis permultum commodi talis uſus attulit. In nullo enim puerperarum domicilio, varia quae alvum leniter cient medicamenta, ſaepius liberiuſque, quam in noſocomio Dublinienſi, adhibentur; quod pro praecipua forſan cauſa, quare pauciores, pro rato qui eo ingreditur numero, quam alibi, moriuntur, habendum eſt. Febrem enim, de qua hic agitur, ibi minus, quam alibi, funeſtam eſſe; unicuique, ex puerperarum tabulis [a] ejus aliorumque noſocomiorum

[a] Vide Actor. Reg. Societ. Lond. vol. 76um, ubi has editas invenies, ab erudito et ingenioſo Doctore Clark noſocomii medico, ſub finem ejus diſſertationis de cauſis, quare mors plures virilis, quam muliebris ſexus, ſecum rapit.

rum perlectis, inter ſeque comparatis, ſatis apparebit; neque ulla probabilior, quare id fieret, cauſa afferri poteſt, quam quae modo fuit allata.

Quoniam, quamdiu et qua copia lochia effluere debeant, nondum inter medicos convenit; et quoniam, etiam cum fluere ceſſant, hoc morbi ſignum, quam cauſa, potius habendum eſt; nihil opus eſt, ut, hac in diſſertatione, magnam iis attentionem adhibeamus.

Circiter triginta ſex poſt partum horas, lac fere ſemper ſecerni incipit; cujus praenuncii ſunt dolores fugaces, acuum inſtar, pungentes, et gravedinis circa pectus ſenſus. Tum puerperam lac praebituram, ſtatim infanti ubera admovere oportet; quo, ſi aliquid lactis jam ſecretum fuerit, locus, eo exſucto, copioſiori relinquatur ſecretioni, vel quo lac, nil adhuc ſecreto, citius ſugendo ſecernatur. Qua re facta, lactea mammarum vaſa vix unquam ita diſtendi poſſunt, ut febrem inducant.

Matre

Matre infanti lac non praebitura, mammas nunquam ſugendas eſſe, cenſet Whitius. Hoc plurimum ſalutis mulieri ſaepius afferre, libentiſſime quidem conceditur. Autem ſemper afferre, non negare non poſſum. De uno enim exemplo certior factus fui, atque aliud ipſe vidi, ubi mulier mente evaſit capta, neque prius in ſe rediit, quam lac ex uberibus elicitum fuerat. Rara quaedam igitur exempla exiſtere poſſint, ubi de aegrota actum erit omnino, ſi ad lac eliciendum non tempeſtive decurratur.

Quoniam autem ad hoc nunquam, niſi ſuprema urgente neceſſitate, decurrendum eſt; matrem meretriciae nutrici infantem mandaturam, inter primos ad obſiſtendum lactis ſecretioni conatus, ad medicamenta, quae alvum leniter moveant, confugere oportet: Utpote ſolas res, quibus ab his malis, quae ex hac ſecretione repreſſa oriantur, praecaveri poſſit.

Omnibus his rebus rite obſervatis, et praeterea ea quam deceat cura munditiis adhibita, funeſtam hanc febrem rariſſime puerperas invaſuram, mihi quidem

per-

perſuaſiſſimum eſt. Verum quum, medicorum conatibus nil obſtantibus, hic tamen morbus interdum ingruat; ſi finem huic diſſertationi prius imponerem, quam efficaciſſimam quoque medendi abſolviſſem rationem, magnopere quidem culpandus haberer.

Conſilium medendi duplex eſt:

Primo enim vim Reactionis imminuere; dein,

Secundo, Debilitatis vel cauſas omnino tollere, vel, ſi id fieri nequeat, ſaltem ejuſdem effectibus obſiſtere, medicos oportet.

In recenſendis praecipuis hujus morbi cauſis, quemdam dixi eſſe corporis ſtatum, qui, puerperas contagioni opportuniores reddendo, plurimum, mea ſaltem opinione, ad febrem, de qua hic agitur, iis inducendam conferret. Et, poſtquam quidem formam ſibi propriam induit morbus, exquiſita ſenſilitas etiamnum manet, qua omnia ſymptomata magnopere adaugeri videntur. Hanc, aliqua ex parte, hebetare, pro re maximi quidem

momenti

momenti habendum eſt; propterea quod, nimia hac ſenſilitate obtuſa, moleſtiſſima febris ſymptomata idcirco miteſcunt, ideoque ipſam citius omninoque tollere, multo facilius evadit.

Ad hoc efficiendum, frigidum aëra admittere; eos qui refrigerant liquores bibere; antiphlogiſtica diaeta uti; irritamina omnia, quibus aegrota moleſte afficiatur, tempeſtive amovere; efficaciſſima inter remedia eſſe reperiuntur.

Quod autem ad miſſionem ſanguinis attinet, ut, ne inde aegrota quid detrimenti capiat, a nobis caveatur, maxime quidem opus eſt. Quamvis enim ardentiſſimo percitus ſtudio, Leakius, in quae de curando hoc morbo edidit ſcriptis, venaeſectionem ſummis laudibus extulit; attamen, quatenus ex ejus ſucceſſu judicari poteſt, minime videtur, ipſum, eam medendi quam inſtituit rationem, adeo revera expertum eſſe fructuoſam, quam velit, ſanguinem, ingruente morbo, miſſum, eſſe credamus. Poſt quae ſtudioſiſſimus iſte morborum obſervator, Cullenus, optime de hac re edidit; cupide

quidem ſpero, miſſionem ſanguinis, adeo hac in febre perniciosſam, dehinc in deſuetudinem mox abituram. Ait enim,

"In the caſe of ſynocha, there is little doubt about "the propriety of blood-letting; but there are other "ſpecies of fever, as the ſynochus, in which a violent "reaction and phlogiſtic diatheſis prevail during ſome "part of the courſe of the diſeaſe; while, at the ſame "time, theſe circumſtances do not conſtitute the prin-"cipal part of the diſeaſe, nor are to be expected to "continue through the whole courſe of it; and it is "well known, that, in many caſes, the ſtate of violent "reaction is to be ſucceeded, ſooner or later, by a ſtate "of debility, from the exceſs of which the danger of "the diſeaſe is chiefly to ariſe: It is therefore neceſ-"ſary, that, in many caſes, blood-letting ſhould be en-"tirely avoided; and, even though, during the inflam-"matory ſtate of the diſeaſe, it may be proper, it will "be neceſſary to take care that the evacuation be not "ſo large as to increaſe the ſtate of debility which is "to enſue."

Quoniam

Quoniam puerpera hac febre implicita, tam cito a plenitudinis ſtatu atque tenſionis, in periculoſiſſimum torporem atque debilitatem fere ſemper decidit; ideo ad ſanguinis miſſionem minime decurrendum eſt; niſi ejus impetus adeo ſit vehemens, ut plus inde periculi exſtimeſcendum ſit, quam quod ſuperveniente immineat debilitate. In noſocomio Pariſienſi, nunquam minime quidem profuit. Et, in tribus aut quatuor exemplis, in quibus ſanguinem, invadente morbo, miſſum ipſe vidi; res, nihil plane aliud agere, quam gradum mortis, prius celerem, multo adhuc celeriorem facere, viſa eſt.

In Diſſertatiuncula Douletii, a Regia Societate Pariſienſi edita, novam is auctor puerperarum febrem medendi inſtituit rationem; quae, ob eximium in noſocomio Pariſienſi ſucceſſum, ubi hic morbus, multos per annos, ſaevierat, et perennem auctori famam attulit, et, ut eum ſolenni donaret numiſmate, regem adduxit. Inſignis haec ratio, quae ſpem medicorum nunquam mentita fuiſſe narratur, qualis ſit, et ex quibus conſtituatur remediis, nunc breviter dicendum eſt.

Celeberrimus

Celeberrimus hic medicus, febre primo invadente, puerperae quindecim ipecacuanhae grana, in duas partita doſes, ſeſquihorae intervallo, ſumendas, dedit: Quae et vomitum et alvum fere ſemper cierunt, quaſque, poſtero die, ſignis ſive remittentibus ſive non, eadem quantitate, eodemque intervallo, iterandas curavit. Morbo nihilo remiſſiore, ejuſdemmodi doſes, tertio vel quarto quidem die, pro rata ſymptomatum violentia, adhibitae fuerunt. Potu pro communi, aegrotae permiſit, ut ſeminis lini infuſum, ad libitum, biberet. Die ſeptimo vel octavo, aegrotae, alvus quo leniter moveretur, catharticum quoddam mite adhibuit; fecitque, ut idem, prout plus minuſve urgeret morbus, ter quaterve, quibus conveniret intervallis, iteraretur.

Haec medendi ratio, in quatuor exemplis, ubi periculum ex ea factum vidi, et ubi ipecacuanha, primo paroxyſmo febris accedente, exhibita fuit, ita melius omnium opinione ceſſit, ut doſin, ſecundum poſt diem, redintegrare, nihil opus fuerit. Quatuor haec exempla, aeque ac nonnulla ex iis quae in noſocomio Pariſienſi obvenerunt, quibuſque, ineunte primo paroxyſmo, ad

ipecacuanham

ipecacuanham decurſum eſt; anne exempla fuerint ephemerae lacteae, et felicem habuiſſent exitum, etſi nunquam adhibitum fuiſſet hoc medicamen; neſcio quidem quid dijudicarem. Sed haec res utcunque ſit, ratio hic tradita, quoniam feliciſſime evenit in centenis quibuſdam exemplis, ubi Doulcetius eam inſtitutam fuiſſe affirmat, certiſſime noſtram jure poſtulat attentionem; et ſemper, quoties puerperae quidem minimo afficiantur rigore, propterea adhiberi debet; quod rigor, ſi ſemel inductus fuerit, quo tendat, prorſus ignoramus.

Nil valente hac medendi ratione, auxilium deinceps a purgantibus remediis petendum eſt; quae et irritationem ex retentis orientem faecibus tollendo, atque corruptos evacuando humores, qui in inteſtinis adſint, multum, ipecacuanha inefficace reperta, ad febrem, de qua hic agitur, diſcutiendam pollent. Hulmius affirmat, diarrhoeam unam ex iis eſſe rationem, quibus vires naturae medicatrices hunc morbum ſubmovere conantur; ideoque adjuvandam potius, nimia ſi non ſit, quam compeſcendam, prorſus exiſtimat. Foſterus maximam ſpem in hujuſmodi medicamentis ponere videtur. Con-

ſentiunt

ſentiunt quoque Denmannus et Leakius, rationem hanc febrem tollendi purgantibus remediis, tutiſſimam eſſe, aeque ac efficaciſſimam. In duobus exemplis quae proſperos Dublini habuerunt exitus, ſal Glauberi, quibus conveniret doſibus, quotidie adhibitus eſt: Et, quartum poſt diem, quo ſuſtinerentur aegrotae vires, ad vinum; et quo nocte quieſceret, ad laudanum liquidum, gravi nullo ſigno vetante, ſemper decurſum eſt.

De reactione et quibus imminuatur remediis, ſatis dictum: Nunc igitur, qua ratione effectibus debilitatis obſiſti poſſit, explicare, opus eſt ut feſtinemus.

Debilitatis effectibus optime occurritur iis remediis, quae irritabilitatem aut imminuunt aut tollunt. Hujuſcemodi efficaciſſima reperiuntur opium et vinum, quorum tempeſtivus igitur uſus, periculoſa debilitate urgente, nunquam differendus eſt. His remediis hauſtus ſalinus, et frigus quoque admotum, commodiſſime accedere poſſint.

Cortex

Cortex Peruvianus, anne, hac in febre, tute et cum fructu adhiberi poſſit, certatim inter medicos diſputatum. Ut interdum adaugeat diarrhoeam, et etiam ſublatam haud raro iterum inducat, minime quidem poteſt dubitari [a]. Praeterea, hoc in morbo adhibitus, ſolet plerumque vel gravem abdominis dolorem afferre, vel jam allatam augere. Cautiſſime igitur, ſi unquam, adhibeatur.

Veſicatoria, quoniam in omnibus fere febribus parum proficiunt [b], et ingens hic periculum eſt, ne, graviſſimam inducendo ſtranguriam, permultum aegrotae incommodi afferant; omnino ſunt omittenda.

Ecce nunc abſolutam eam medendi rationem, quae mihi efficaciſſima eſſe videtur, et cujus, peritiſſimos inter medicos, maxime inclaruit uſus. Sed optimis medicorum conatibus non ſemper aſpirat Apollo. Interdum enim, funeſtiſſima haec febris, qua,

" *Triſtius*

[a] Vide Leak. p. 137.

[b] Vide Cullen. Prim. Lin. p. 332.

"*Triſtius haud ullum monſtrum, nec ſaevior ulla*
"*Peſtis et ira Deum, Stygiis ſeſe extulit undis.*"

VIRG.

irrita Apollonis arte, ſaepe noſocomia pervagatur; et quaſi inſatiabiliter furens, omnes corripit puerperas, correptaſque occidit. Quoties, illachrymabili comitante morte, graſſatur, parituris, ne in receptaculum puerperarum introeant, dum penitus expurgatae fuerint aedes, interdici oportet. Namque hanc febrem, dum ita ſaevit, contagione loci propria ſemper excitari, ſatis ex eo apparet; quod, in eadem urbe, propriis autem domibus, puerperae eadem febre non corripiantur.

FINIS.